УДК 159.9:351.74-053.2

https://doi.org/10.68134/ah.2026-11-20.061

Торяник Назар Владиславович
курсант, Дніпровського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0007-1835-2863

Науковий керівник: Шинкаренко І. О., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін та психології, кандидат психологічних наук, доцент, Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ

Анотація. Психологічна взаємодія поліцейського з дітьми та підлітками є важливою складовою професійної діяльності, оскільки від уміння правоохоронця налагодити контакт залежить не лише отримання необхідної інформації, а й можливість своєчасно захистити права та законні інтереси неповнолітнього. Особливої уваги ця проблема потребує під час реагування на домашнє насильство, булінг, жорстоке поводження та інші події, які можуть негативно впливати на психологічний стан дитини. На відміну від дорослих, неповнолітні не завжди можуть чітко пояснити свої переживання, послідовно описати обставини події або відкрито розповісти про проблему. Тому поліцейському необхідно враховувати вік дитини, її емоційний стан і готовність до спілкування. Ефективна психологічна взаємодія передбачає поєднання комунікативної компетентності, розуміння вікових особливостей, дотримання правових вимог і готовності співпрацювати з іншими фахівцями. Її метою має бути не лише з'ясування обставин події, а й забезпечення безпеки неповнолітнього та недопущення додаткового психологічного травмування. Для цього необхідно створювати доброзичливу атмосферу, уважно вислуховувати дитину, уникати тиску та добирати спосіб спілкування відповідно до конкретної ситуації. Психологічно грамотний підхід є важливою умовою професійної діяльності поліції, спрямованої на захист прав дитини, своєчасне виявлення загроз і формування довіри до правоохоронних органів.

Ключові слова: психологічна взаємодія, поліцейський, діти, підлітки, неповнолітні, комунікативна компетентність, захист прав дитини.

Abstract. Psychological interaction between a police officer and children and adolescents is an important component of professional activity, since the ability of a law enforcement officer to establish contact determines not only the receipt of necessary information but also the possibility of timely protection of the rights and lawful interests of minors. This issue requires special attention when responding to domestic violence, bullying, abuse and other events that may negatively affect a child's psychological state. Unlike adults, minors are not always able to clearly explain their experiences, consistently describe the circumstances of an event, or openly discuss a problem. Therefore, a police officer must take into account the child's age, emotional state, and readiness to communicate. Effective psychological interaction involves combining communicative competence, understanding of age-related characteristics, compliance with legal requirements, and willingness to cooperate with other professionals. Its goal should be not only to clarify the circumstances of an event but also to ensure the safety of the minor and prevent additional psychological trauma. This requires creating a friendly atmosphere, listening carefully to the child, avoiding pressure, and choosing a manner of communication appropriate to the specific situation. A psychologically competent approach is an important condition for police professional activity aimed at protecting children's rights, timely identification of threats, and building trust in law enforcement agencies.

Keywords: psychological interaction, police officer, children, adolescents, minors, communicative competence, protection of children's rights.

Вступ

Психологічна взаємодія поліцейського з дітьми та підлітками є важливою складовою професійної діяльності, оскільки від уміння правоохоронця налагодити контакт залежить не

лише отримання необхідної інформації, а й можливість своєчасно захистити права та законні інтереси неповнолітнього. Особливої уваги ця проблема потребує під час реагування на домашнє насильство, булінг, жорстоке поводження та інші події, які можуть негативно впливати на психологічний стан дитини. На відміну від дорослих, неповнолітні не завжди можуть чітко пояснити свої переживання, послідовно описати обставини події або відкрито розповісти про проблему. Тому поліцейському необхідно враховувати вік дитини, її емоційний стан і готовність до спілкування. Метою тез є визначення основних особливостей психологічної взаємодії поліцейського з дітьми та підлітками й окреслення практичних способів налагодження безпечного, доброзичливого та результативного спілкування.

Результати та обговорення

Одним із перших завдань поліцейського під час контакту з неповнолітнім є створення умов, за яких дитина почуватиметься достатньо спокійно, щоб повідомити про обставини події. Особливо це важливо у випадках, коли вона постраждала від насильства або стала свідком правопорушення. Страх, сором, недовіра до дорослих чи побоювання можливих наслідків можуть ускладнювати розмову. М. В. Никифорук розглядає психологічні особливості роботи поліцейських із постраждалими дітьми в умовах «Зеленої кімнати» [1]. Цей напрям роботи актуалізує необхідність урахування психологічних потреб дитини та недопущення додаткового травмування під час спілкування. У практичній діяльності це означає, що поліцейському варто говорити спокійно, використовувати зрозумілі слова, давати дитині час на відповідь і не демонструвати недовіри до її слів. Наприклад, якщо підліток не може відразу розповісти про конфлікт удома, не слід наполягати на негайній відповіді або ставити запитання звинувачувальним тоном. Доцільніше пояснити мету розмови й надати можливість поступово викласти відомі йому обставини.

Важливим напрямом роботи поліції є також попередження порушень прав дитини та своєчасне виявлення обставин, які можуть загрожувати її безпеці. У сучасних умовах ця діяльність набуває особливого значення через наслідки воєнних дій, вимушене переміщення, розлучення з близькими та інші складні життєві обставини, з якими стикаються діти й підлітки. Є. С. Зеленський досліджує розвиток профілактичної функції поліції у сфері забезпечення прав дітей під час воєнного стану [2]. У контексті психологічної взаємодії це питання пов’язане з необхідністю не лише реагувати на вже виявлені правопорушення, а й уважно ставитися до ознак можливого неблагополуччя. Наприклад, якщо під час спілкування з підлітком поліцейський помічає ознаки страху перед певними дорослими або дізнається про систематичне цькування в закладі освіти, важливо не робити передчасних висновків, а належним чином з’ясувати обставини та визначити подальші дії для захисту дитини. Такий підхід допомагає поєднати профілактичну роботу з повагою до гідності й індивідуальних потреб неповнолітнього.

Не менш важливою умовою ефективного захисту дітей є співпраця поліції з іншими установами та фахівцями, до компетенції яких належать питання безпеки й добробуту неповнолітніх. О. В. Кузніченко та О. О. Стариченко розглядають проблеми взаємодії в діяльності Національної поліції щодо охорони прав дітей [3]. На практиці потреба в такій співпраці виникає, зокрема, під час реагування на домашнє насильство, булінг або випадки неналежного виконання дорослими обов’язків щодо дитини. Залежно від обставин поліцейському може знадобитися взаємодія зі службою у справах дітей, закладом освіти, соціальними працівниками чи психологом. Водночас залучення інших фахівців не повинно перетворюватися на повторне опитування дитини без належної потреби. Наприклад, якщо неповнолітній уже повідомив про цькування в школі, подальші дії мають бути узгодженими, щоб уникнути зайвого емоційного навантаження та не погіршити його становище серед однолітків. Отже, належна координація допомагає забезпечити послідовність реагування та зосередити увагу на безпеці дитини.

Окреме місце в професійній підготовці поліцейського посідають навички службового спілкування. Результат розмови залежить не лише від змісту запитань, а й від тону голосу, зрозумілості висловлювань, уміння слухати та неупереджено сприймати відповіді. А. Масько та І. Шинкаренко досліджують особливості ділового спілкування в поліції [4]. У взаємодії з дітьми ці комунікативні навички необхідно застосовувати з урахуванням віку, життєвого досвіду та емоційного стану співрозмовника. Зокрема, важливо уникати складних формулювань, різкого тону, навідних запитань і висловлювань, які можуть сприйматися як осуд. Якщо поліцейський спілкується з підлітком, який став свідком бійки, доцільно запропонувати йому описати подію власними словами, не підказуючи, що саме він мав бачити або як повинен оцінювати дії інших осіб. Така манера спілкування сприяє встановленню довіри й допомагає отримати інформацію без зайвого психологічного тиску.

Висновки

Отже, ефективна психологічна взаємодія поліцейського з дітьми та підлітками передбачає поєднання комунікативної компетентності, розуміння вікових особливостей, дотримання правових вимог і готовності співпрацювати з іншими фахівцями. Її метою має бути не лише з’ясування обставин події, а й забезпечення безпеки неповнолітнього та недопущення додаткового психологічного травмування. Для цього необхідно створювати доброзичливу атмосферу, уважно вислуховувати дитину, уникати тиску та добирати спосіб спілкування відповідно до конкретної ситуації. Таким чином, психологічно грамотний підхід є важливою умовою професійної діяльності поліції, спрямованої на захист прав дитини, своєчасне виявлення загроз і формування довіри до правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Никифорук М. В. Психологічні особливості роботи поліцейських з постраждалими дітьми в умовах «Зеленої кімнати» : кваліфікаційна робота. 2026. 72 с.
2. Зеленський Є. С. Розвиток профілактичної функції поліції у сфері забезпечення прав дітей під час воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Т. 2, № 4. С. 205–210
3. Кузніченко О. В., Стариченко О. О. Проблеми взаємодії в діяльності Національної поліції по охороні прав дітей. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 7. С. 317–321
4. Масько А., Шинкаренко І. Особливості ділового спілкування в поліції. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 10 травня 2024 р.). 2024. С. 217–218.
5. Дніпро : ДДУВС, 2024. С. 217–218.